

Лебедева Н. М., Посиліна К. С. Функціонування неологізмів в сучасному політичному дискурсі / Н. М. Лебедева, К. С. Посиліна // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2008. – Вип. 32. – С. 161–164.

УДК 821.161:311.6

Н. Лебедева

К. Посиліна

(Херсон)

Функціонування неологізмів в сучасному політичному дискурсі

Стаття присвячена вивченню функціонування неологізмів у сучасному політичному дискурсі. Вона виконана в руслі когнітивної лінгвістики відносно до теорії політичного дискурсу, де під дискурсом розуміють саме когнітивний процес, зв'язаний з реальним мовленнєвим виробництвом. Актуальність обумовлена так званим неологічним бумом в англійській мові, що поширюється на всі мови світу в політичному дискурсі і на українську зокрема.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, неологізм, соціолект, адресат, політичний дискурс, стратифікація мови, лексична одиниця, прагматика.

The article focuses on the analysis of functional peculiarities of neologisms in the English political discourse. It is revealed that in the modern English there is a tendency to their social stratification caused by neology blow up. English has become the language that supplies all spheres of political life with the neologisms which, in their turn, penetrate the other languages, Ukrainian in particular.

Key words: cognitive linguistics, neologism, sociolect, addressee, political discourse, stratification of the language, lexical unit, pragmatics.

Під дискурсом варто розуміти саме когнітивний процес, зв'язаний з реальним мовленнєвим виробництвом, створенням мовного твору; текст з кінцевим результатом процесу мовної діяльності, що виливається у визначену закінчену і зафіксовану форму [2, с.19]. В останні десятиріччя науковці розглядають текст як дискурс, тому що саме поняття *дискурс* вбирає в себе

екстралінгвістичні соціальні фактори, когнітивні складові, попередні і результативні комунікації.

Новий політичний дискурс на протязі останнього десятиріччя ХХ століття і початку ХХІ відзначається кардинальним оновленням змісту та форми комунікативної діяльності. Він відрізняється прагненням до індивідуального стилю, експресивністю, а також яскравістю, розкутістю, що не стає на межі із уседозволеністю й політичним хамством. Специфіку цього дискурсу в значній мірі визначають характерні для соціальної свідомості концептуальні вектори тривожності, підозрілості, невір'я й агресивності, відчуття “неправильності” існуючого положення справ і відсутності надійних ідеологічних орієнтирів, “національної ідеї”, що поєднує суспільство.

Визначено, що політичний дискурс є з деяких соціолінгвістичних причин “постачальником” нової лексики в сучасній англійській мові. Лінгвісти виділяють в якості ключового питання неології узагальнення і систематизацію теоретичних здобутків, побудову міжпредметних зв'язків як з лінгвістичними (словотвір, етимологія, стилістика), так і з нелінгвістичними науками (соціологія, психолінгвістика та ін.) [1, с.153-154]. В області неології мається безліч невирішених як у теоретичному, так і в практичному плані проблем. Серед них актуальною є проблема маркірування неологізмів з точки зору соціальної диференціації мови. Ю.С. Степанов, аналізуючи політичний дискурс, роз'яснює його, як “особливе використання мови... для вираження особливої ментальності, у даному випадку також особливої ідеології” [5, с.37]. Він вважає, що дискурс, є якоюсь підмовою в мові, можливим альтернативним світом у світі мови. Він зв'язує дискурс з особливим світом, “за яким стоїть особлива граматики, особливий лексикон, особливі правила слововживання, особлива семантика, а також власний ідеальний адресат, що когнітивно породжує і когнітивно інтерпретує діяльність адресанта” [5, с.37]. Дане положення, на думку П. Серіо, представляє основну рису дискурсу [4, с.26].

У зв'язку з вищезазначеним мета статті полягає у простеженні як одна і та ж сама лексика по-різному реалізується в однотипних ситуаціях

представниками різних шарів носіїв мови в політичному дискурсі і наданні їй функціонально-стилістичної характеристики. Поява у слові нового значення в прагматичному аспекті варіативності розглядається як результат варіювання в його вживанні у різних ситуаціях спілкування (у залежності від соціального, територіального, національного, вікового, професійного й інших статусів учасників комунікації).

Для досягнення встановленої мети представляється релевантним розглянути стратифікацію англійських неологізмів, враховуючи зміни в політичному житті суспільства. Мова йде про взаємодію між загальноновживаною лексикою і соціолектом – лінгвістичним варіантом, обумовленим на основі соціальних параметрів, що корелює з визначеним соціальним класом чи професійною групою. В такому випадку відбувається міграція загальноновживаних слів у нові професійні жаргони і у нові соціолекти.

У результаті вживання слова в нетиповій для нього ситуації носіями іншого соціолекту (мови визначеної соціо професійної групи), воно здобуває новий відтінок, що потім оформлюється в окреме значення слова. З іншого боку, будь-яка семантична новизна слова породжує прагматичну новизну. Уявімо зазначене на схемі:

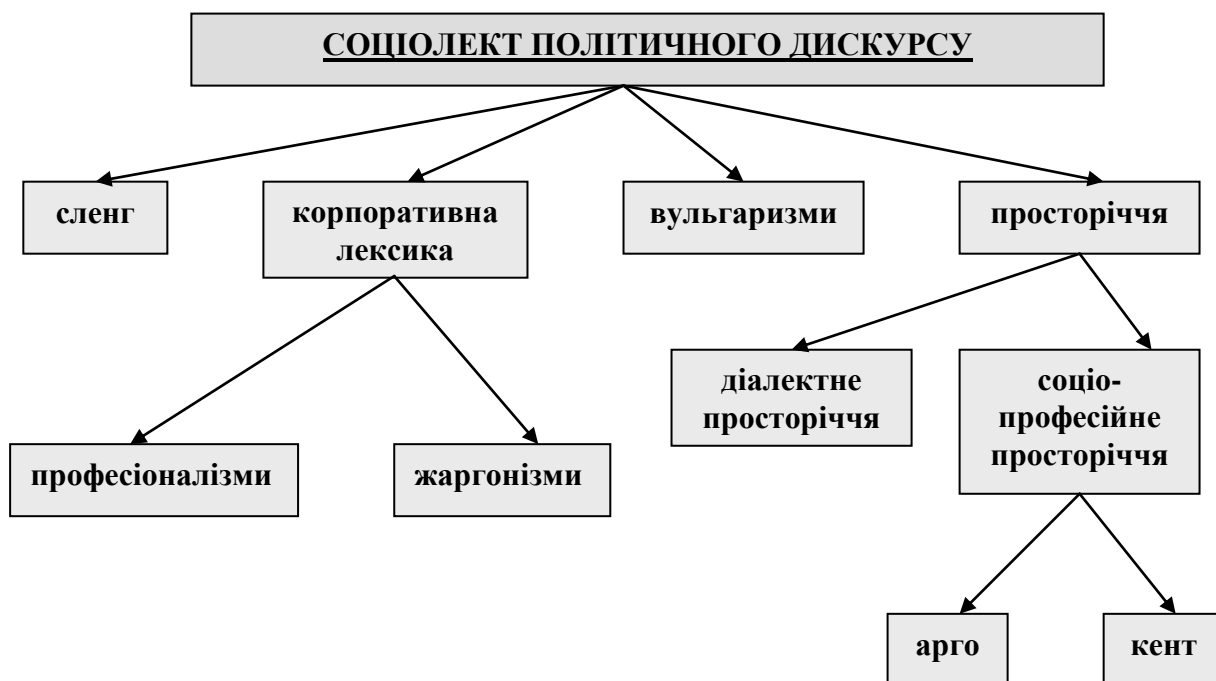

Схема 1.

Створення нових значень слів у політичному дискурсі здійснюється як відображення в мові потреб суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають в результаті розвитку суспільних відносин. В англійській мові прикладами неологізмів у політичному дискурсі можуть служити слова, що з'явилися порівняно недавно: *apostles of nuclear* – “політичні агітатори”; *old gang* – “консерватори”; *rooster* – “крикливий член парламенту”; *squash ballads* – “патріотичні вірші і пісні”; *the tiger* – “партійний лідер”; *Khaki election* – “вибори під час війни”; *a cabbage garden patriot* – “ура-патріот”; *Commander of the Swiss Flee* – “товстосум”; *break, drop out, dog* – “зрадник”; *forwards* – “радикали”; *left centre* – “обережні ліберали”. Або, наприклад, словникове значення слова *confrontation* – спочатку означало “очна ставка, звірення, зіставлення” [6, р.282]. З часом це слово стало вживатися в політичному дискурсі у складі словосполучення *confrontation of armed forces* і придбало значення “зіткнення (відкрите), протистояння, протиборство” [3, с.144]. Такі слова, як *deterrent*, *redundancy*, *landslide* та інші, також змінювали своє значення в зв'язку з виникненням нової політичної ситуації [6, р.369, 1186, 789; 3, с.191, 605, 408]. Так, наприклад, прикметник *green* розширило своє первісне словникове значення й у різних сполученнях у політичному тексті має значення: *a green revolution* – “зелена революція” (революція в сільському господарстві ряду країн, що розвиваються, зв'язана з веденням продуктів, отриманих з використанням генної інженерії); *the greens* – “долари”; *green power* – “влада грошей”; *the Green Party* – “партія зелених” (наприклад, у Німеччині), що виступає в захист навколишнього середовища; *to do smth. in a green way* – “робити що-небудь екологічно чистим шляхом” [6, р.624; 3, с.316]. З прикладів стає зрозумілим, що неологізми виникають на базі існуючої мовної традиції. Важливо, що зв'язок між соціолектом і літературною мовою носить не односторонній, а діалектний характер. Багато термінів соціолекту здійснюють зворотну міграцію у загальнолітературний жанр. Однак для англійської мови зворотне збагачення менш характерно. Відбувається “дифузія” субкультури, її

мова може поширюватися на інші периферійні шари й у стандартну мову. Нові значення слів, які з'явилися у політичному дискурсі, розширюють їх прагматику, розсувають спектр ситуацій і контекстів їхнього вживання. Очевидно, що такі слова сприймаються як неологізми тільки доти, доки поняття, що виражаються ними, не стануть звичними для політичного дискурсу, після чого вони міцно входять у словниковий склад і вже не сприймаються як нові. Так, наприклад, у 70-х роках після політичного скандалу в готелі Watergate слово *Watergate* набуло значення політичного скандалу, корупції. За аналогією був створений ряд нових слів, таких як *Irangate*, *Westlandgate*, *shuttlegate*, *milliongate*, а також *Clintongate*, *Monicagate*, *zippergate*; *Russiagate* і навіть *Кучмагейт* [1, с. 13-14]. Узагальнимо сказане на схемі:

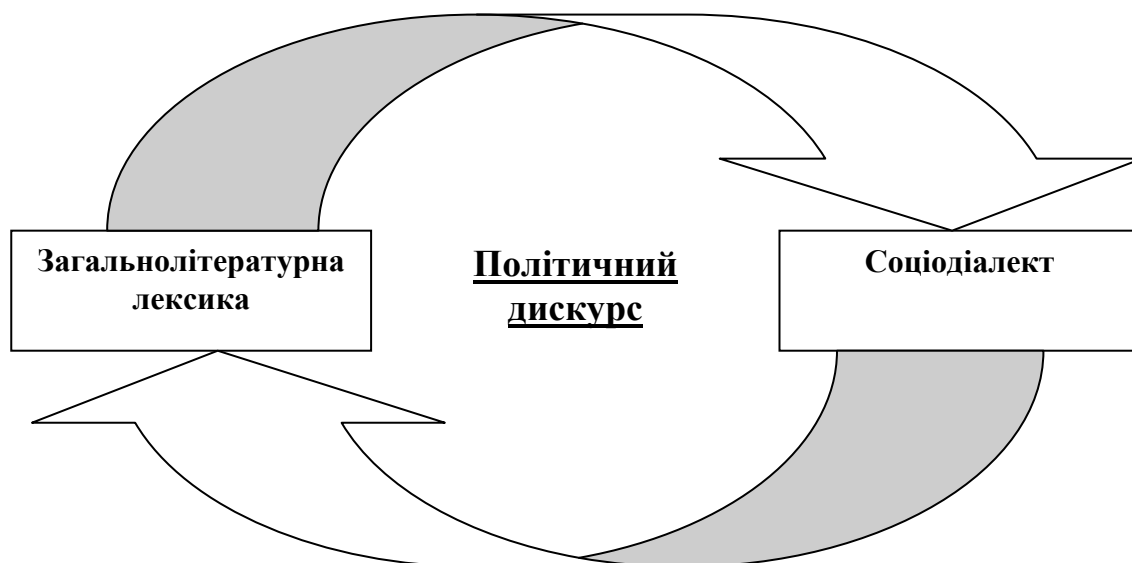

Схема 2.

Виникнення нового слова в політичному дискурсі диктується прагматичними потребами. Адресат вибирає з лексичного тезауруса те, що найкраще відбиває його почуття і думки. Так, наприклад, слово *aggressive* – “агресивний” має негативне словникове значення [6, р.26], а як політичний неологізм, навпаки, у сполученні з іменником *policy* (*aggressive policy* – “агресивна політика”) означає “напориста, вольова, невідступна, енергійна, активна політика” [3, с.14] або *mafia* – “мафія” у теперішній час здобуває

значення кожного закритого суспільства [3, с.437]; слово *sophisticated* за словником – “навчений досвідом” [6, р.1372], а в політичному дискурсі – “прогресивний” [3, с.688]. З розвитком соціальної діяльності з’явилися наступні неологізми: *Euromarket, Eurodollar, Europarlament, Europol* [1, с.12] та ін. Отже, якщо в лексиконі відправника такого слова не існує, то він видозмінює стару і створює нову лексичну одиницю. Нечіткість у стилістичній характеристиці неологізмів, а значить і в питанні про віднесення до неологізмів сленгових одиниць, професіоналізмів, термінів порушує питання про необхідність створення їхньої функціонально-стилістичної класифікації.

Це пояснюється тим, що англійська мова, як і інші мови, знаходиться в стані зміни – динаміки. Лексика як самий рухливий шар мови, найбільш чутливо реагує на всі зміни в соціальній, культурній і іншій сферах суспільства. Власні властивості слова як лексичної одиниці перехрещуються в ньому з властивостями інших елементів мови. Ця взаємодія лежить в основі функціонування мовної системи в цілому. У цьому зв'язку необхідно простежити як створюється нове слово. У структурі акта номінації у якості відправного пункту бере участь визначений індивідуум (*originator*), що прагне до індивідуалізації й оригінальності. Потім слово проходить кілька стадій соціалізації (прийняття в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мовній системі). Слово сприймається посередниками (*purveyors*), що поширюють його в суспільстві і фіксується у друкованих виданнях. Черговий етап соціологізації – прийняття слова носіями мови. Нові значення можуть розриватися у слові, внаслідок чого вживання в незвичайній для нього функції – у новому функціональному стилі, у новій соціальній ситуації. Слово здобуває новий відтінок значення, що потім оформлюється у новий лексико-семантичний варіант цього слова. Відбуваються зміни в семантичній структурі як всієї лексеми, так і в окремому лексико-семантичному варіанті.

Іншими словами лексичні одиниці виявляють прагматичну мобільність, мігруючи з загальноновживаної лексики у визначену соціо професійну групу і навпаки з одного соціолекту в інший. Семантичні неологізми можуть

виникнути в результаті прагматичної варіативності лексики. Новими словами лінгвісти вважають мовні одиниці, що з'являються в мові пізніше якогось тимчасового рубежу, пропонованого за вихідний. Отже, термін *дискурс* має лінгвосоціальний характер та виступає предметом дослідження лінгвокультурології, соціолінгвістики, політичної лінгвістики.

Список використаної літератури:

1. *Дубенец Э.М.* Современный английский язык. Лексикология. – М./СПб.: ГЛОССА/КАРО, 2004. – С.12-14, С.153-156.
2. *Кубрякова Е.С., Александрова О.В.* Виды пространств текста и дискурса // Категоризация мира: пространство и время. Материалы научной конференции. – М., 1997. – С.15-23.
3. *Мюллер В.К.* Новый англо-русский словарь. – 7-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 2000. – 880 с.
4. *Серио П.* Русский язык и политический дискурс: Анализ номинаций // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса. – М., 1999. – С.26.
5. *Степанов Ю.С.* Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности // Язык и наука конца XX века. – М.: Рос. гуман. ун-т, 1995. – С.35-47.
6. Longman Dictionary of Contemporary English. Third edition. – Longman, 1995. – 1668 p.